

Book Review / Kitap İncelemesi

AUTHOR(S) EDİTÖRLER(LER)	:	Doç. Dr. İbrahim Seçkin AYDIN, Dr. Ömer YAŞI
TITLE / BAŞLIK	:	PISA ve Okuma Kültürü
PUBLISHER / YAYINCI	:	Nobel Akademik Yayıncılık
YEAR / YIL	:	2021
PAGES / SAYFA	:	450
REVIEWER / İNCELEYEN	:	Nur KAYA

Özet

Doç Dr. İbrahim Seçkin Aydın ve Dr. Ömer Yaşı'nın editörlüğünü yaptığı bu çalışma PISA değerlendirmesine yönelik bir kitaptır. Kitabın yayınlanma amacı ülkemizdeki eğitim koşullarının durumunu, başarılı ülkelerin eğitim anlayışlarını ve PISA'nın niteliklerini "Okuma" çerçevesinde ele alarak sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik bir adım atabilmektir. Uluslararası düzeyde başarı gösteren ülkelerin okuma odaklı eğitim yaklaşımlarını inceleyen, metni anlamlandırmayla ilgili çeşitli kuramsal bilgilere yer verilerek PISA çerçevesinde değerlendirmeler yapan, okuryazarlık kavramından, öğretim programlarına varana kadar geniş bir bakış açısıyla ele alınan eser çeşitli program geliştirmecilere, özellikle okuma kültürü ve PISA sınavına yönelik araştırma yapan eğitimcilere bilgiler sunmaktadır. Kitap, bölüm yazarları ve konularının görünümünden sonra editörlerin kaleme aldığı kısa bir önsöz ve içindekiler bölümüyle başlamaktadır. Bunun ardından gelen yirmi ana bölümü kapsamaktadır. Her bölümün sonunda "Kaynakça" kısmı yer almaktadır.

Abstract

This study, edited by Assoc. Prof. Dr. İbrahim Seçkin Aydın and Dr. Ömer Yahşi, is a book on PISA assessment. The purpose of publishing the book is to take a step towards identifying and solving the problems by addressing the educational conditions in our country, the educational approaches of successful countries and the qualifications of PISA within the framework of 'Reading'. The book, which examines the reading-oriented educational approaches of internationally successful countries, makes evaluations within the framework of PISA by including various theoretical information about making sense of the text, from the concept of literacy to curricula, offers information to various curriculum developers, especially to educators who conduct research on reading culture and PISA exam.

Değerlendirme

Her toplumun eğitim koşullarının uluslararası ölçütlere göre değerlendirildiği en önemli değerlendirmelerin başında PISA sınavları yer alır. Belli aralıklarla yapılan bu sınavlarda her ülkenin resmî dili temel ölçüt kabul edilip sınav soruları da buna göre düzenlenmektedir. Türkiye de bu sınavlara 2000'li yıllardan itibaren katılan ülkelerden biridir. Ne var ki ülke sıralamalarına bakıldığında Türkiye'nin beklenen düzeye henüz gelemediği görülmektedir.

Kitap, bölüm yazarları ve konularının görünümünden sonra editörlerin kaleme aldığı kısa bir önsöz ve içindekiler bölümüyle başlamaktadır. Bunun ardından gelen yirmi ana bölümü kapsamaktadır. Her bölümün sonunda "Kaynakça" kısmı yer almaktadır.

Kitabın birinci bölümünü Ömer Yahşi tarafından kaleme alınan *PISA Sonuçlarının Eğitim Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi* başlığı oluşturmuştur. Bu bölümde küreselleşen dünyada başarının temelini eğitim olduğu vurgulanmıştır ve eğitimin önemine değinilmiştir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından üç yılda bir yapılan Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) sınavından ve PISA'nın eğitim politikalarının belirlenmesindeki öneminden söz edilmektedir. 2003 yılından bu yana PISA'ya katılan Türkiye'nin durumu da kısaca ele alınmıştır. PISA sonuçlarının değerlendirilmesi ve öğrenci başarısına etki eden etmenler alanyazında yapılan çalışmalar üzerinden incelenmiştir. Okul yöneticilerinin sorumluluklarının büyük olduğu vurgulanmıştır. Okul yöneticilerine düşen görevlere değinilmiştir. PISA sonuçları bazı ülkelerin eğitim sistemlerinde köklü değişiklikler yapılması gerektiğini göstermektedir. *Sonuç ve Öneriler* bölümünde uluslararası değerlendirmelerin sonuçlarından elde edilen verilerin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin niteliklerine değinilmiştir. OECD raporuna göre başarılı olan ülkelerin eğitim sistemlerinden örnekler verilmiştir.

Kitabın ikinci bölümünü Ahmet Pehlivan tarafından kaleme alınan *Okuma Alanında Başarılı Uzak Doğu Ülkeleri: Ana Dili Eğitimi Reformlarına Programlar Ekseninde Bir Bakış (Çin, Hong Kong, Güney Kore, Singapur)* başlığı oluşturmuştur. Bu bölümde PISA okuma anketi verilerine göre üstün başarı gösteren ülkeler incelenmektedir. Ülkeler arası karşılaştırmanın ve uluslararası sınav başarılarının eğitim sisteminin gelişimini belirlemedeki öneminden söz edilmiştir. PISA’da başarı gösteren ülkelerin başında Çin, Hong Kong, Güney Kore, Singapur gelmektedir. Bu ülkelerin eğitim sistemleri üzerinde durulmuştur. Ardından eğitim kalitesini arttırmak için yapılan reformlar anlatılmıştır. Yapılan değişikliklerin ana diline olan etkisine değinilmiştir. Eğitim programları, programlarda okuma eğitimine verilen önem açıklanmıştır.

Kitabın üçüncü bölümünü Ersoy Topuzkanamış kaleme almıştır. *Kuzey Avrupa Ülkelerinde Okuma Eğitimi: Etkenler ve Sonuçlar* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde eğitimde köklü değişikliklere sebep olan PISA’da yüksek okuma başarısı gösteren Kuzey Avrupa bölgesindeki ülkelerin benimsedikleri yaklaşımlar yanında dil öğretim programları ile okuma başarısını getiren etmenler üzerinde durulmuştur. Bu coğrafyada ortalamının üzerinde başarı gösteren ülkeler arasında yer alan Birleşik Krallık, Danimarka, Estonya, Finlandiya, İrlanda, İsveç ve Norveç gibi ülkeler incelenmiştir. Finlandiya, Danimarka ve Norveç’in genel eğitim anlayışları hakkında bilgi verilmiştir. Öğrenci başarısının takibinin önemi de vurgulanmıştır. Bu takibin sağlanmasında en büyük pay öğretmene düşmektedir. Ayrıca seçilen ülkelerdeki ana dili programlarının genel ve ayırt edici özellikleri belirtilmiştir. Bahsedilen ülkelerdeki okuma başarısının yüksek olmasının nedenleri açıklanmıştır. Bu ülkeler, okumanın yaşamda kullanılacak temel bir beceri olduğu gerçeğinden hareket etmektedirler. *Sonuç* bölümünde yazar, ülkemizde yapılması gereken değişiklikler üzerine yönlendirici önerilerde bulunmuştur.

Kitabın dördüncü bölümünü Hatice Altun Alkan ve Gökhan Çetinkaya tarafından kaleme alınan *Okuma Çıraklığı Yaklaşımı* başlıklı yazı oluşturmuştur. Bu bölümde Türkiye’nin PISA sonuçlarına göre okuma ve anlamlandırma sürecini yetkin bir düzeyde işletemediği vurgulanmıştır. 2013-2018 yılları arasında yapılan PISA sınavlarına ilişkin Türkiye’nin okuma okuryazarlığı becerileri başarısına ait veriler tablolandırılıp açıklanmıştır. Okuma Çıraklığı Yaklaşımı’nın okuma okuryazarlığının geliştirilmesinde önemli bir seçenek olduğu belirtilmiştir. Bölümün devamında Geleneksel Çıraklık Yaklaşımı, Bilişsel Çıraklık Yaklaşımı, Okuma Çıraklığı Yaklaşımı’nın boyutları, düzeylere göre okuma çıraklığının nasıl uygulandığına ilişkin bilgiler verilmiştir. Okuma Çıraklığı Yaklaşımı’nın uygulama aşamaları açıklanmıştır. Buna göre liderin desteği giderek azalmakta öğrenci uygulama sonunda okuma sürecinde uzmanlaşmaktadır. Ayrıca bu bölümde *İlk Okuma ve Yazma Düzeyinde Okuma Çıraklığı, Ortaokul ve Lise Düzeyinde Okuma Çıraklığı, Üniversite Düzeyinde Okuma Çıraklığı, Yetişkinlerde Okuma Çıraklığı* öğretmen, okuma uzmanı ve öğretim görevlisi anıları üzerinden örneklendirilip öneminden söz edilmiştir.

Kitabın beşinci bölümünü Ergün Hamzadayı tarafından kaleme alınan *PISA Bağlamında Metin Türleri ve Okuduğunu Anlama* başlığı oluşturmuştur. Bu bölümde PISA ve Türkiye'nin 2018 PISA sonuçları hakkında bilgi verilmiştir. Okuma ediniminde işletilen bilişsel süreçler ve okurun metne yaklaşımı üzerinde durulmuş, ardından okuduğunu anlama üzerinde etkili olduğu düşünülen metinlerin yapısal özellikleri tanıtılmıştır. PISA'ya göre, okuma okuryazarlığı yeterli düzeyinde öğrenci davranışları ele alınmıştır. Bu bağlamda yeterlilik düzeylerinin yükselmesi okunanlardan çıkarım ve yorum yapabilme, okunanlara eleştirel gözle bakabilme ve okunanlarla günlük yaşam arasında bağlantı kurabilme gibi birçok becerinin işe koşulmasını zorunlu kıldığı vurgulanmıştır. PISA 2018 okuma becerileri değerlendirme çerçevesinde metinler dört boyut üzerinden sınıflandırılır: kaynak (tek kaynaklı metinler, çok kaynaklı metinler); etkileşimsel yapı (durağan metinler, dinamik metinler); format (sürekli metinler, süreksiz metinler, karma metinler); tür (betimleme türü metinler, öyküleme türü metinler, açıklama türü metinler, tartışma türü metinler, yönerge türü metinler, etkileşim türü metinler). Bu boyutlar *Metinler* başlığı altında açıklamaları ile verilmiştir. *Sonuç* bölümünde metnin türünün anlaşılmasının, metinle sağlıklı iletişim kurmanın temelini oluşturduğu vurgulanmıştır.

Kitabın altıncı bölümünü Şükran Dilidüzgün tarafından kaleme alınan *Türkçe Öğretiminin Metin Yapısı Kapsamında Okuma Kültürü Açısından PISA Sonuçlarıyla İlişkilendirilmesi* başlığını taşıyan makale oluşturmaktadır. Makalenin giriş kısmında yetkin okurun nitelikleri, eleştirel düşünme, okuma kültürü ve okuryazarlık ile ilgili yapılan bazı görüşler yer almaktadır. Yıllara göre Türkiye PISA sonuçları açıklanmıştır. Bölümün devamında metni anlamının öncelikle metin türü edincini gerektirdiği vurgulanmıştır. PISA'da (OECD, 2010) metinler için dört kategorilik (kanal açısından, ortam açısından, metin biçimi, metin türü) sınıflama hakkında bilgi verilmiştir. Okurluk donanımına sahip bireylerde bulunması gereken nitelikler sıralanmıştır. *PISA Kazanımları ve Metin Yapı Ölçütleri* kısmında OECD'ye göre PISA okuryazarlık düzeyleri metinsellik ölçütleri üzerinden açıklanmıştır. Türkçe derslerindeki okuma etkinlikleri, metin yapısı temelinde PISA kazanımları açısından irdelenmiştir.

Kitabın yedinci bölümünü Hakan Ülper tarafından kaleme alınan *Okuma Anlama Süreci İşlemleri ve Sözcük Dağarcığı* başlığı oluşturmuştur. Kitabın *Okuma Anlama Süreci İşlemleri ve Sözcük Dağarcığı* başlığını taşıyan yedinci bölümünde okuma sürecinin bilişsel boyutu üzerinde durulmuştur. Okumayı daha iyi tanımak ve öğretebilmek için bilişsel boyutla ilgili kuram ve modellerin önemine ve türlerine değinilmiştir. Aktarılan tüm okuma modellerinin özünde okuma sürecinde sözcük bilgisinin önemi vurgulanmaktadır. Sözcük bilgisi ve dağarcığı ile okuduğunu anlama arasında nedensel bir ilişki olabileceği vurgulanmaktadır. *Kuram ve Varsayımlar* kısmında bu nedensel bağ bazı varsayımlar üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Bölümün devamında bir metni okuyup anlamak için metindeki

sözcüklerin yüzde kaçını bilmek gerektiği alanyazındaki çalışmalar üzerinden anlatılmıştır. *Zor Sözcüklerin Etkisi* bölümünde ise bir sözcüğün zor olarak nitelendirilmesine sebep olacak özellikler verilmiş ve zor sözcüklerin okuma etkisinden söz edilmiştir. Sonuç kısmında ise yeterli duruma getirilmesi gereken kavramlar üzerinde durulmuştur.

Kitabın sekizinci bölümünü Deniz Melanlıoğlu kaleme almıştır. Bu bölüm *Okumada Anlam Kurma Süreci ve PISA Sınavı* başlığını taşımaktadır. *Okumada Anlam Kurma Süreci ve PISA Sınavı* bölümünde 21. yüzyıl becerileri sıralanmıştır. Sıralanan becerilerin kazandırılmasında Türkçe dersi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler öğrencilerin farklı yaşam deneyimleriyle bağ kurmasını sağlamaktadır. *Okuma ve Okumada Anlam Kurma* başlığı altında yazar, “okuma” kavramı için yapılan çeşitli tanımlara yer vermiş, okuma becerisi ve alışkanlığı kazanmanın önemini irdelenmiştir. Okuduğunu anlamayı geliştirmek için okuma sürecinde kullanılabilecek stratejilere değinilmiştir. Türkçe dersi öğretim programı 21. yüzyıl becerileriyle ilişkilendirilerek incelenmiştir. *PISA Sınavı* başlığı altında ise “PISA nedir?” sorusu örneklerle açıklanmıştır. PISA sınav sonucunda oluşan ülkeler sıralaması ve Türkiye’nin bu sıradaki yeri açıklanmıştır. *Sonuç* bölümünde öğrencilerin okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Kitabın dokuzuncu bölümünü Muhammet Baştuğ tarafından kaleme alınan *Akıcı Okuma: Ne, Neden, Nasıl?* başlığı oluşturmuştur. Bu bölümde akıcı okumanın ne olduğu, neden önemli olduğu ve nasıl geliştirilebileceğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Okumanın sadece otomatik sözcük tanımayla sınırlı olmayacağı ve akıcı okumanın önemli bir birleşeni prozodik okumanın gerekliliği vurgulanmıştır. Akıcı okumanın okuduğunu anlama, motivasyon ve başarı değişkenlerine ilişkin önemine değinilmiştir. Akıcı okumanın gelişmesi için hazırlanacak bir akıcılık eğitim programında dikkat edilmesi gereken bileşenler açıklanmıştır. *Akıcı Okuma ve PISA* başlığı altında PISA’daki akıcı okuma ölçümleri ele alınmıştır. *Sonuç* bölümünde akıcı okuma çalışmaları için öneriler sunulmuştur.

Kitabın onuncu bölümünü Nihat Bayat kaleme alınan *Okuma, Biliş ve Üstbiliş* başlığı oluşturmaktadır. Bu bölümde okuma, okuryazarlık, okuduğunu anlama kavramları tanımlanmıştır. Okuduğunu anlama döngüsünde rol alan önemli birimler irdelenmiştir. Okuma bağlamında gerçekleştirilen bilişsel ve üstbilişsel işlemlere değinilmiştir. Üstbiliş kavramı açıklandıktan sonra *Üstbilişsel Okuma Stratejileri* bölümünde üstbilişsel okuma stratejilerinin gerekliliği anlatılmıştır. Okumanın başarılı bir biçimde gerçekleşmesinde en çok üstünde durulan üstbilişsel stratejiler açıklanmıştır.

Kitabın on birinci bölümünü Derya Yıldız tarafından kaleme alınan *PISA’daki Okuma Becerilerine Yönelik Soru Hazırlama Süreci* başlığı oluşturmuştur. Bu bölümde PISA’daki okuma becerileri yeterlikleri, en alt düzeyden başlanarak

altıncı düzeye kadar irdelenmiştir. Türkiye'nin PISA'daki başarısının artması için ders kitabındaki metinlerin seçimine yönelik öneriler sunulmuştur. PISA sorularında kullanılan metinlerin özelliklerine değinilmiştir. *Metin Örnekleri* kısmında üst düzey okuma yeterliklerinin ölçülmesinde kullanılabilecek metin örnekleri verilmiş, ardından üst düzey düşünme becerilerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ders kitaplarında kullanılan sorular üst düzey düşünme becerileri üzerinden değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin, üst düzey düşünme becerilerini dikkate alarak soru hazırlamasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bölümün devamında yeterlik düzeyleri dikkate alınarak örnek sorular verilmiştir.

Kitabın on ikinci bölümünü Esra Lüle Mert tarafından kaleme alınan *Uluslararası PISA Okuma Yeterlikleri ile 2019 Türkçe Öğretim Programı'ndaki Okuma Becerisine İlişkin Kazanımların Örtüşme Düzeyleri* başlığını taşıyan makale oluşturmaktadır. Makalede uluslararası PISA yeterlikleri ve 2019 Türkçe öğretim programındaki okuma becerisine ilişkin kazanımlar birbirlerini kapsama durumları bakımından incelenmiştir. PISA'nın okuduğunu anlama becerisine yönelik amaçlarından söz edilmiştir. Okuma sorularına ilişkin PISA anlamlandırma düzeyleri üzerinden alt başlıklar oluşturulmuştur.

Kitabın on üçüncü bölümünü Emine Kitiş ve İbrahim Seçkin Aydın tarafından kaleme alınan *PISA Çerçevesinde Türkçe Ders Kitaplarında Metin Altı Sorularının PISA'ya Karşılama Durumları* başlığı oluşturmaktadır. *Giriş* kısmında "PISA ve okuma becerisi" kavramıyla ilgili genel bilgi verilmiştir. PISA okuma becerileri yeterlik düzeyleri özetlenmiştir. Türkiye'nin yıllara göre okuma becerileri PISA puanları ve OECD ülkeleri arasındaki yeri açıklanmıştır. *Türkçe Ders Kitaplarının Görünümü* başlığı altında Türkçe ders kitaplarında yer alan metin altı sorular PISA'nın okuma becerileri yeterlik düzeylerine göre -örnekler üzerinden- incelenmiştir.

Kitabın on dördüncü bölümünü Engin Güleşken tarafından kaleme alınan *Okulöncesinden İtibaren Felsefe Eğitimi ve Anlama Becerisi* başlığı oluşturmaktadır. *Giriş* kısmında PISA'nın okuma becerisine olan bakış açısına değinilmiştir. *Felsefenin Gerekliliği* kısmında felsefi düşünme ve felsefi bakış açısı edinmenin önemi anlatılmıştır. Felsefi düşünmeyi geliştirmenin, çocukluk yaşlarından itibaren başlanması gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda çocuklar için felsefe çalışmaları hakkında bilgiler verilmiş, çocuklar için felsefenin amaçları sıralanmıştır. Bölümün devamında eleştirel düşünme becerisinden ve metin okumanın öneminden söz edilmiştir. *Çocuk ve Felsefe* bölümünde ise çocuklar için felsefe programlarının ortaya çıkmasıyla birlikte başlayan çocukların felsefe yapıp yapamayacağı bazı görüşler üzerinden tartışılmıştır. Felsefi düşünmenin ediminin çocuklara erken yaşlarda başlanması gerektiği nedenleriyle açıklanmıştır. Bu bulgular üzerinden PISA'da Türkiye'nin başarısız olmasının nedenlerine değinilmiştir. Son olarak çocuklarda felsefi düşünme becerisinin gelişmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Kitabın on beşinci bölümünü Fatma Susar Kırmızı kaleme almıştır. Bölüm *İlkokul Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığı Geliştirme* başlığını taşımaktadır. *Giriş* kısmında kitap okuma becerisi ve alışkanlığının erken yaşta kazanılmasının çocuklar için önemi anlatılmıştır. *PISA Sınavlarında Okuma Becerisinin Yeri ve Önemi* kısmında PISA sınavı, Türkiye'nin PISA sınavı sonuçlarındaki yeri ve Türkiye'nin PISA'daki başarısızlığının nedenleri ele alınmıştır. *Kitap Okumanın Yararları Nelerdir?* bölümünde ise kitap okumanın yararları sıralanmıştır. *Çocuklarda Okuma Alışkanlığı Geliştirmenin Yolları* bölümünde Türkiye'de kitap okuma oranının düşüklüğü vurgulanmış, çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmada öğretmenlere ve ebeveynlere düşen görevler açıklanmıştır. Son kısımda kitap okuma alışkanlığının kazanılmasının önündeki engellerden söz edilmiş ve engellerin ortadan kaldırılması için önerilerde bulunulmuştur.

Kitabın on altıncı bölümünü Mehmet Ali Bahar tarafından kaleme alınan *Okuma Kültürü ve Çağcıl Okur Görünümleri: Kavramsal Bir Çözümleme* başlığını taşıyan makale oluşturmaktadır. Okuma kültürü kavramının çözümlendiği bu makalede ilk olarak "Türkiye'de okuma kültürü"ne değinilmiştir. Okuma kültürünün bireysel ve toplumsal bakımdan anlam çerçevesinin oluşturulmasına duyulan gereksinim vurgulanmıştır. Bu araştırmada ötebirleşim yöntemi kullanılmıştır. Okuma kültürü ve boyutları, okuma kültürünün gelişimi, okuma kültürünün çağcıl okur görünümüyle olan ilişkisi irdelenmiş, okuma kültürünün anlambilimleri ortaya konulmuştur. Bu bağlamda okuma kültürü ve boyutları açıklanmıştır. Okuma kültürünün edinim aşamaları üzerinde durulmuş, ardından okuma kültürünün gelişmesine yönelik yapılan işler, önerilerden söz edilmiştir. Okuma kültürü kavramının belirginleşmesi amacıyla alanyazında dile getirilen çağcıl okur görünümünün ne olduğu incelenmiştir. Okuma kültürü kavramının anlambilimsel çözümlemesi verilmiştir. Okuma kültürünün geliştirilmesinin önemi vurgulanmış ve geliştirilmesi için öneriler dile getirilmiştir.

Kitabın on yedinci bölümünü Eylem Ezgi Ahıskalı ve İbrahim Seçkin Aydın kaleme alınan *Okumanın Değişen Doğası Bağlamında Okuryazarlık Becerisi ve PISA* başlığı oluşturmaktadır. *Giriş* kısmında teknoloji kullanımının gerekliliğine değinilmiştir. Eğitim sisteminde uluslararası değerlendirme imkânı sunan PISA hakkında bilgi verilmiştir. *PISA 2018 ve Okuma Okuryazarlığı* kısmında "okuma okuryazarlığı", "PISA ve okuma becerisi amaçları" kavramlarına değinilmiştir. *Okumanın Değişen Doğası ve Okuryazarlık* bölümünde okuryazarlık kavramı irdelenmiş, okuryazarlık konusunda donanımlı olmanın öneminden söz edilmiştir. Bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle okuryazarlık kavramının köklü niteliksel değişimler ve dönüşümler geçirdiği ve geçirmeye devam edeceği vurgulanmıştır. Okuma okuryazarlığı becerisinin geliştirilmesi için öneriler sunulmuştur.

Kitabın on sekizinci bölümünü Kadir Yalınkılınç tarafından kaleme alınan *Okumayan Okur Sorunu: Neden Yetkin Okurlar Yetiştiremiyoruz* başlığı

oluşturmuştur. Bu bölümde okuryazarlığın önemi anlatılmış, okuryazarlık birikiminin bir ülkeyi her alanda öne çıkaracak kavram olduğu vurgulanmıştır. Okuryazarlık tanımları ve türleri üzerinde durulmuş, okuryazarlık kavramının klasik, modern ve postmodern dönemlerde geçirdiği gelişim ve değişime değinilmiştir. *PISA Okuma Becerisi Sonuçlarını Nasıl Anlamalıyız?* Bölümünde PISA sonuçları ile gündeme gelen, okumayan okur ya da yetkin olmayan okurlar bağlamında belirginleşen okuma becerisi kapsamındaki bazı temel sorunlar üzerinde durulmuştur. Bölümün devamında okuma eyleminin duyuşsal boyutu bağlamında ülkemizde yapılan bazı araştırmaların dikkat çeken noktalarından söz edilmiştir. Öğrencilerin okuma ile ilgili bilişsel ve duyuşsal eksikliklerinin ortadan kaldırılması ve öğrencilerin yetkin okur düzeyine ulaşabilmeleri için öneriler sunulmuştur.

Kitabın on dokuzuncu bölümünü Nevin Akkaya tarafından kaleme alınan *Eleştirel Okuma ve PISA* başlığı oluşturmuştur. Bu bölümde eleştirel düşünmenin tanımına ve belirgin özelliklerine değinilmiş, “Eleştirel okuma nedir?” sorusunun cevabı irdelenmiştir. Öğrencilere kazandırılmak istenen eleştirel okuma becerisinin istenen düzeyde olmadığını gösteren uluslararası platformlardan birisi olan PISA’ya ve PISA okuma becerileri düzeylerine değinilmiştir. Eleştirel okuma ve eleştirel düşünme becerisi PISA üzerinden değerlendirilmiştir. PISA sonuçlarından alınan veriler üzerinden öğrencilere eleştirel okuma becerisini kazandırma amacıyla Türkçe derslerinde yapılması gereken düzenlemelerden söz edilmiştir.

Kitabın son bölümünü oluşturan yirminci bölüm Ali Türkel kaleme almıştır. Bölüm *PISA Çerçevesinde Yaratıcı Okuma ve Uygulamaları* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde yaratıcı düşünmenin önemi PISA okuma beceri düzeyleri üzerinden açıklanmıştır. Ülkemiz öğrencilerinin PISA başarı durumları ve PISA’ da başarılı olan ülkelerin eğitim dizgeleri, yaratıcı düşünme becerisiyle ilişkilendirilerek irdelenmiştir. Yaratıcılığın ne olduğu ve yaratıcılığın çeşitli boyutları bazı görüşler üzerinde tartışılmıştır. Yaratıcılığın geliştirilebilir bir beceri olduğu vurgulanmış ve yaratıcılığı geliştirmeye odaklanan boyutlara, yaratıcılık teknik ve stratejilerine değinilmiştir. Bölümün devamında yaratıcı okumanın tanımı irdelenmiş, yaratıcı okuma kapsamında etkinlik örneklerine yer verilmiştir.

References / Kaynakça

Aydın, İ. S. & Yahşi, Ö. (2021). *PISA ve Okuma Kültürü*. Nobel Akademik Yayıncılık.

İnceleyen Hakkında

ORCID ID: 0009-0008-9992-5148

Nur Kaya, lisans eğitimini Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinde tamamladı. 2017 yılında Hakkari'ye Türkçe öğretmeni olarak atandı ve şu anda Bursa'da Türkçe öğretmenliği yapmaktadır. Öğretim alanındaki tutkusunu sürdürmekte olan Nur, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşada yüksek lisans eğitimi almaktadır. Eğitim kariyerinde edindiği deneyimlerle, gelecekte daha fazla öğrenciye ulaşmayı ve Türkçenin değerini yaymayı planlamaktadır. nurkaya@ogr.iuc.edu.tr